

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยประภูมิการณ์สังคม โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมภาคสนามของชุมชนนักนิยมธรรมชาติ ประกอบการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล การศึกษาเอกสาร และสังเกตการประชุมสมาชิกของชุมชนนักนิยมธรรมชาติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรในการศึกษารั้งนี้ คือ สมาชิกชุมชนนักนิยมธรรมชาติ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบ้านท่าทางหน้าที่ อาชีพ อาชญากรรมต่างกัน รวมตัวกันทำกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วมในแต่ละกิจกรรมประมาณ 150 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์ดังนี้คือ เป็นสมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง เป็นสมาชิกมาเป็นระยะเวลานาน มีความหลากหลายทางด้านอาชีพ ฐานะ การศึกษา สามารถติดต่อได้สะดวก ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างได้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ใหญ่ คือสมาชิกที่เป็นคณะกรรมการของชุมชน และสมาชิกที่ไม่ได้เป็นคณะกรรมการ กลุ่มละ 5 คน รวมจำนวน 10 คน

ในการเลือกแต่ละกลุ่มผู้วิจัยใช้วิธีการหาผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) แบบเชื่อมโยง เป็นลูกโซ่จากผู้ให้ข้อมูลหลักไปสู่ผู้ให้ข้อมูลคนอื่นเชื่อมโยงเป็นทอด

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่

1. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคลจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการมากนัก สามารถถามค่าตอบกลับก่อนหลังได้ตามความเหมาะสม คำถามที่ใช้ในแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป ผู้ตอบคำถามมีอิสระในการตอบ

การสัมภาษณ์จะกำหนดเนื้อหาภายใต้วัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยผู้วิจัยมีแบบสำหรับสัมภาษณ์เพื่อให้ครอบคลุมความเนื้อหาที่ต้องการคือ

- ข้อมูลที่นำไปของสมาชิกกลุ่มด้วยย่างและการเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกของนักนิยมธรรมชาติ การเคลื่อนไหวและกิจกรรมของชุมชนนักนิยมธรรมชาติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ โดยการศึกษาความคิดเห็น แนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และจุดเน้นในการทำงาน ทรัพยากรและเครือข่ายที่สนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

- วิธีการดำเนินงานของชุมชนนักนิยมธรรมชาติ โดยการศึกษาวัฒนธรรมของชุมชน การบริหาร และวิธีการดำเนินงานว่ามีเป้าหมายใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือไม่ อี่างไร

ระหว่างการสัมภาษณ์บางครั้งจะใช้การบันทึกเทปสำหรับการสัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่มด้วยย่างที่เป็นคณะกรรมการของชุมชน แล้วนำข้อมูลจากการบันทึกเทปมาเรียนเรียงจัดหมวดหมู่ตามกรอบแนวคิดที่วางไว้

2. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมคือเข้าไปร่วมกิจกรรมภาคสนามของชุมชนนักนิยมธรรมชาติ เพื่อให้สมาชิกบางส่วนยอมรับสถานภาพของผู้วิจัย ว่าเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเข่นกัน โดยระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมจะมีการสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ประกอบการซักถามและจดบันทึกคำสำคัญ

3. ในการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยมีแบบใช้แบบนำสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- เหตุผลในการเข้าร่วมเป็นสมาชิก
- แนวคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- ความคิดเห็นและเป้าหมายในการรวมตัว
- แนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
- จุดเน้นในการทำงาน
- การบริหารงานและโครงสร้างการบริหาร
- การประสานงานด้านสิ่งแวดล้อม
- วิธีการดำเนินงาน
- ปัญหาอุปสรรคและบทเรียนในการทำงาน
- ยุทธศาสตร์ในการทำงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการศึกษาไว้ดังนี้

1. กำหนดประเด็นปัญหาการวิจัยหลังจากการพนประพุคุยกับสมาชิกบ้างส่วนของชุมชนนักนิยมธรรมชาติ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์การเกิดธรรมนักนิยมธรรมชาติ

2. ติดต่อบ้านพิเศษศึกษาสถาน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อขอหนังสือราชการ เรื่องขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมกิจกรรมและเก็บข้อมูล เสนอต่อประธานชุมชนนักนิยมธรรมชาติ เพื่อติดต่อผู้นำไปสู่ข้อมูล (Gate Keeper) และเตรียมความพร้อมในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ประกอบกับการนัดสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการของชุมชนนักนิยมธรรมชาติ

3. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง รวมถึงการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมภาคสนามของชุมชนนักนิยมธรรมชาติ ที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติปาง芬 และร่วมสังเกตการประชุมสมาชิกชุมชนที่มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยหิ惦

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสังเกตแบบมีส่วนร่วมในภาคสนาม มาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์กรอบแนวคิด เพื่อหาความสัมพันธ์ของข้อมูลกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยแยกเป็นการเคลื่อนไหวของชุมชนในการอนุรักษ์ และวิธีการดำเนินงานของชุมชนนักนิยมธรรมชาติในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจำแนกออกเป็นประเด็นย่อย คือ

1.1 ทำการวิเคราะห์ จำแนกประเด็นนำมาเรียงลำดับตามตัวแปรที่ศึกษาในเรื่อง ความคิดเห็นและเป้าหมายของชุมชนนักนิยมธรรมชาติ แนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ในการทำงาน จุดเน้นในการทำงานทรัพยากรและเครื่องข่าย ทั้งนี้ จะนำข้อมูลที่เข้าสู่การจัดระเบียบมาสรุปและซึ่งให้เห็นถึงสาระสำคัญเพื่อจะนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงการเคลื่อนไหวขององค์กรอิสระ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอีกต่อไป

1.2 จำแนกประเด็นในเรื่อง วัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งมีตัวแปรได้แก่ การกำหนดหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก การบริหารงาน มีตัวแปรได้แก่ โครงสร้างของชุมชน วิธีการดำเนินงาน มีตัวแปรได้แก่ การจัดกิจกรรม และปัญหาอุปสรรคและบทเรียนในการทำงาน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ ถึงวิธีการดำเนินงานในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ

2. วิเคราะห์ข้อมูลตามหมวดหมู่ข้างต้นตามกรอบแนวคิดในการศึกษาเหตุผล เพื่อสรุปปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้กรอบแนวคิดบูรณาการเคลื่อนไหวทางสังคม แนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงข้อค้นพบจากการวิจัยเป็นกรอบในการวิเคราะห์